Open de Koepel

Open de Koepel in Haarlem

innovatief, verbindend & ondernemend onderwijs

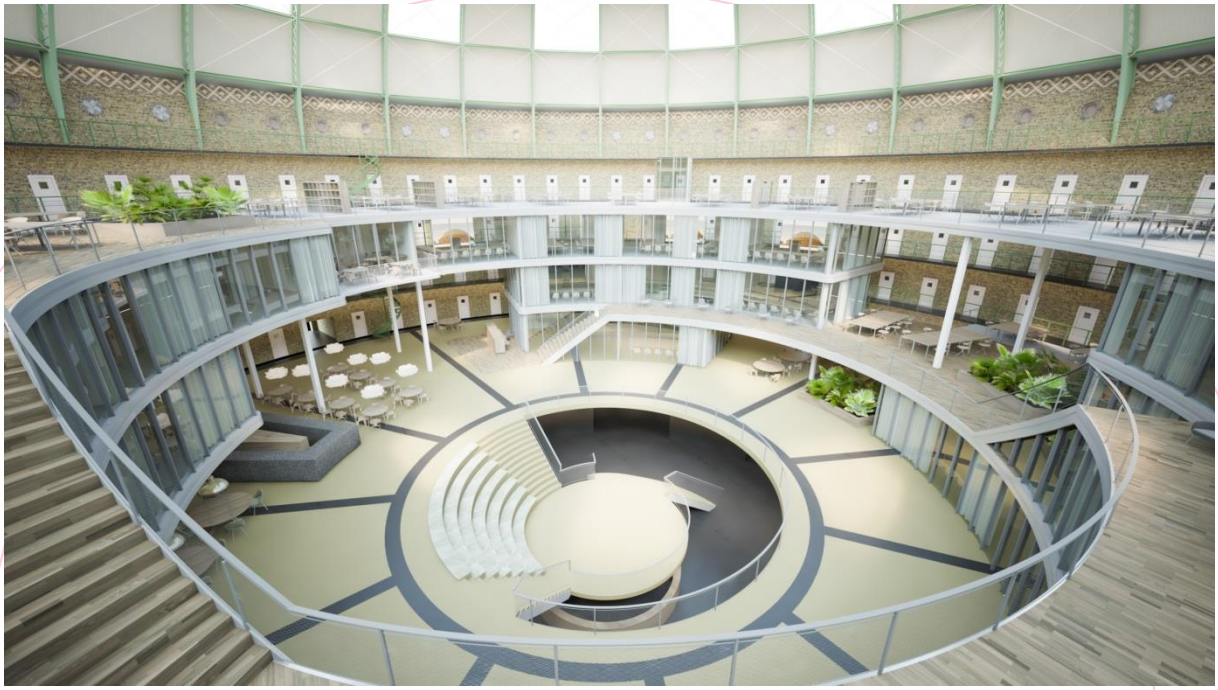

Inhoud

Koepelconcept 2

Verschillende vormen van onderwijs 3

Profielschets: één gezamenlijke missie 4

Inhoudelijke concentraties 5

1) Diversiteit en een emancipatoir karakter 5

2) Nieuwe verbindingen 5

3) Een toegespitste didactiek 8

Een zelfstandig academisch instituut 9

Open de Koepel

Koepelconcept

Open de Koepel is een uniek initiatief om een iconisch Rijksmonument in Haarlem om te vormen tot een publieke omgeving met academisch onderwijs als hart. Stichting Panopticon is de partij die dit initiatief heeft genomen en voornemens is de Koepel te transformeren tot een openbaar toegankelijk gebouw met verschillende maatschappelijke functies.

Dwalen door de tuinen, een boek lezen, naar de film gaan, studeren, muziek maken, ontspannen wonen of een drankje drinken in het magistrale decor van de Koepel: de muren gaan letterlijk open en verwelkomen leerlingen, studenten én Haarlemmers. Met de komst van verschillende vormen van onderwijs -naast vele andere sociale functies- krijgt het koepelterrein een nieuw hart.

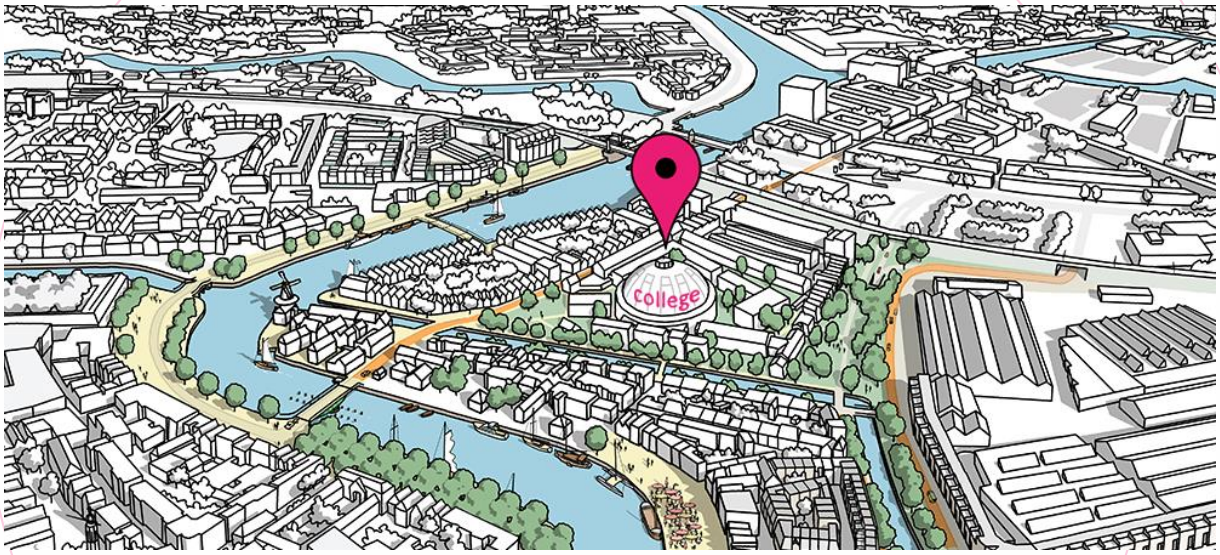

In deze gastvrije en multifunctionele setting studeren en wonen zo'n 600 studenten door het jaar heen. Maar dat niet alleen, er ligt binnen de onderwijsvisie voor de Koepel (zie de profielschets hieronder) een bijzonder accent op maatschappelijk- en eigentijds ondernemerschap enerzijds en kunst & cultuur anderzijds. Dat betekent extra aandacht voor een circulaire, ondernemende houding in de curricula van de verschillende onderwijsprogramma's, maar ook een directe en fysieke plek. De bovenste ring in de Koepel wordt geheel klaargemaakt voor kleine en jonge bedrijfjes waarbij hun dagelijkse praktijk onderdeel zal uitmaken van het onderwijs van studenten. Zo wordt er direct sterke aansluiting gezocht bij innovatieve maatschappelijke, culturele en technische startups. Een goede uitwisseling van kennis en mensen tussen onderwijs, Innovatiecentrum Noord-Holland en de bedrijven van de toekomst.

Het multifunctionele aspect is verder terug te vinden in praktische onderwijslabs. Een technisch-lab met Tata Steel, 3D-makerszone en Provincie Noord-Holland, een sociaalondernemerschap-lab met De Bildung Academie en de Global School for Entrepreneurship, een kunst-lab met het Frans Hals Museum, een muziek-lab met het Conservatorium Haarlem en een duurzaamheids-lab met de Academy for Global Challenges, MacArthur Foundation en Het Groene Brein. Plekken waar ook middelbare

scholieren uit Haarlem van harte welkom zijn en hun toekomst direct in de ogen kunnen kijken. Tot slot vindt je er zonnige terrassen, werk- en overlegplekken en logeerplekken die gedurende het jaar onder meer plaats bieden aan vrienden en familie van studenten. Het autovrije gebied rond de koepel is groen en lommerrijk, waarmee een aantrekkelijke afwisseling gecreëerd wordt met de grote structuren van de Koepel en zijn bijgebouwen. Zo is dit nieuwe stukje centrum aantrekkelijk voor alle Haarlemmers.

Verschillende vormen van onderwijs

De Koepel zal vanaf 2020 verschillende vormen van onderwijs gaan herbergen die elkaar zullen versterken en vanuit één gezamenlijke onderwijsvisie te werk gaan (zie volgend hoofdstuk: profielschets). Centraal staat een brede bacheloropleiding, een liberal arts programma, daaromheen zullen enkele kleinere onderwijsprogramma's variërend van aard en grootte vormgegeven worden.

- De brede bachelor betreft een liberal arts & sciences opleiding van de Global School for Entrepreneurship (GSE). Het is een mix van een internationaal gericht liberal arts & sciences programma met de organisatorische kleinschaligheid en regionale inbedding van een college structuur. Het is een residentiële opleiding met een maatschappelijke missie en een maximum aan academische, culturele en sociale diversiteit. De GSE is voornemens hier in latere instantie ook een MBA aan toe te voegen.

- Stichting Panopticon zal, in samenwerking met de verschillende onderwijspartijen en in nauwe afstemming met de middelbare scholen in Haarlem -die hun enthousiasme hiervoor hebben uitgesproken-, een pre-college programma inrichten waarin leerlingen alsmede hbo studenten zich kunnen voorbereiden op een academische bachelor.

- Het 'entrepreneurship' gedeelte zal ook door stichting Schoolvision (met een reeds beoogde uitvoerende partner) worden vormgegeven. Eerst in een adviserende rol bij

andere onderwijspartijen, maar met het oog op het maken van een eigen onderwijsprogramma als University of Applied Sciences danwel MBA.

- De Bildung Academie heeft de intentie om de coördinerende partij te zijn tussen de verschillende onderwijsinstellingen en waar mogelijk te helpen bij de vormgeving van de verschillende onderwijsprogramma's. Zij zullen verder gaan onderzoeken of het bouwen van een bildung jaarprogramma tot de mogelijkheden behoort om te gaan draaien in de Koepel. Dat is gericht op persoonlijke ontwikkeling en het stimuleren van maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef. Een programma dat zich richt op sociaal en maatschappelijk ondernemen tussen de bachelor en masterfase in waarin jonge professionals worden uitgedaagd om hun onderwijs in eigen hand te nemen. Tot die tijd zullen zij hun onderwijsideeën bij de overige programma's waar mogelijk implementeren en uitvoeren.
- De Academy for Global Challenges zal in samenwerking met de MacArthur Foundation en Het Groene Brein postacademische programma's gaan maken gericht op de circulaire economie.
- Tot slot zullen er door het jaar heen verschillende trainingen worden aangeboden en evenementen plaatsvinden van alle betrokken partijen.

Profielschets: een gezamenlijke visie

Juist met deze diverse mix aan partijen met een breed en gevarieerd onderwijsaanbod is er de wens om vanuit een gezamenlijke visie naar het onderwijs te kijken om programma's zo goed mogelijk op elkaar aan te laten sluiten en kruisbestuivingen mogelijk te maken om tot een "overarching university" concept te komen in Haarlem, een nieuw onderwijsplatform dat de stad verdient.

Het onderwijs in de Koepel zal zich kenmerken door in alle aspecten een ondernemende houding te verwachten van haar studenten. Niet alleen in het onderwijs zelf, maar ook richting de organisatie en het sociale leven daarbuiten. Het kernbegrip daarbij is circulariteit: het afmaken van de educatiecyclus door niet enkel te ontvangen, maar de opgedane kennis door te geven aan de omgeving door maatschappelijke projecten te starten, middelbare scholieren te begeleiden of relevante inzichten of innovaties te delen met kleine ondernemers of zelfstandigen. Een sociale- en bedrijfsmatige ondernemende houding is hierin essentieel, de numerieke kleinschaligheid en nabijheid van docent en medestudent versterken dit idee.

Een sterk maatschappelijke en persoonlijke onderwijsvisie waarin men elkaar niet slechts kan tegenkomen, maar moet kennen. Waarin culturele-, sociale-, etnische- en sekseverschillen niet slechts moeten worden getolereerd, maar juist geapprecieerd vanuit de gedachte dat alleen zo creativiteit kan bloeien. Een plek waar de tegenstelling tussen top-down- en bottom-up wordt overbrugd door studenten zelf onderdeel uit te laten maken van de organisatie en een plek te geven in de doorontwikkeling van het onderwijs.

De te vormen onderwijsprogramma's in de Koepel onderscheiden zich door:

- een krachtiger verbinding tussen academische theorie en beroepsmatige praktijk en ondernemerschap, tot uiting komend in een oriëntatie op zowel vragen vanuit het regionale onderwijs en het bedrijfs- en verenigingsleven, als op relevante (inter)nationale kwesties, zoals gezondheid, de gevaren en kansen van digitalisering, een circulaire samenleving en nieuwe vormen van democratie;
- meer aandacht voor een toekomstgerichte en circulaire didactiek waarin eigen werk via innovatief en inductief onderzoek centraal staat om niet alleen vragen van nu, maar ook vragen van de toekomst te durven, te kunnen en te willen stellen en beantwoorden.
- excellent onderwijs te bieden binnen verschillende concepten waarin expliciet nationale en internationale diversiteit wordt nagestreefd door een daarop afgestemde werving en didactiek en te selecteren op ongelijksoortige gedrevenheid en enthousiasme i.p.v. cijfers;
- het residentiële- en nabijheidsonderwijs te verbinden aan een ruimere toepassing van blended learning waardoor het onderwijs optimaal van de nieuwe digitaliserings- mogelijkheden gebruik maakt;
- een sterke focus op "bildung", waardoor kennis, de persoonlijke ontwikkeling en de uitdagingen van de student altijd verbonden worden aan sociale vraagstukken en maatschappelijke verantwoordelijkheid;

De in het vooruitzicht gestelde samenwerkingen met o.a. het Haarlemse bedrijfsleven, de op locatie gevestigde start-ups, de Haarlemse musea en het conservatorium alsmede de eerder genoemde sociale-, technische-, kunst-, duurzaamheids-, en ondernemerschap labs bieden meer dan voldoende ruimte om zowel de regionale als internationale verwachtingen waar te maken. Een onderwijsplatform middenin de Haarlem waar mensen van alle generaties elkaar tegenkomen en terecht kunnen voor een variëteit aan programma's die stad en onderwijs onlosmakelijk met elkaar verbinden.

Inhoudelijke concentraties

1) Nieuwe verbindingen

Binnen de OUH heeft 'education' een dubbele betekenis. Het gaat niet alleen om het verwerven en stapelen van kennis, niet alleen om 'cognitieve' ontwikkeling, maar ook om het actief uitdragen van persoonlijke en maatschappelijke verantwoordelijkheid via een ondernemende houding. Het Duitse 'Bildung' is daarmee een betere vertaling van 'education' dan het Nederlandse 'onderwijs'. Studenten groeien in verantwoordelijkheid voor hun (al dan niet onmiddellijke) omgeving, hun medestudenten en docenten. Om dat 'opvoedingsaspect' niet slechts bij een fraaie belofte te houden zijn nieuwe, directe en circulaire verbindingen met de stad (scholen, bedrijven, gemeente, etc.) alsook een organisatiestructuur nodig waarin studenten en docenten optimaal herkenbaar en bereikbaar zijn.

- Het centrale kenmerk van de didactiek is dan ook dat de verbinding van theorie aan maatschappelijke praktijk via breed en circulair ondernemerschap proactief opgezocht wordt in de vorming van het curriculum. Op verschillende manieren dient dit terug te komen in onderwijspraktijk en toetsingsvormen. Te denken valt aan regelmatig ingebed bedrijfs-, organisatie- of buurtonderzoek, een "societal stakeholders lint" of het lesgeven en begeleiden van leerlingen in het VO door studenten binnen programma's van de OUH.

- Blended Learning & mixed classroom. Maar ook op tal van andere gebieden dan diversiteit en gelijke kansen zal de OUH een eigen 'kleur' moeten vinden. In een geheel nieuw gebouw doet de gelegenheid zich voor om nieuwe verbindingen te zoeken tussen voortschrijdende digitalisering enerzijds en het nabijheidsonderwijs anderzijds. Het is immers onvermijdelijk dat het bachelor- en masteronderwijs in het komende decennium gekleurd zal worden door nieuwe vormen van 'blended learning', waarbij de confrontatie van online studeren en online studenten enerzijds en nabijheidsonderwijs en campus-studenten anderzijds een belangrijke bron van onderzoek en vernieuwing zal zijn. Ook kunnen de mogelijkheden van een 'mixed classroom' in praktijk worden gebracht waardoor studenten van OUH contact hebben met soortgelijke instituten elders in de wereld.

- Teaching & Learning Center. In een zoveel mogelijk gemeenschappelijk Teaching & Learning Center zullen de opgedane ervaringen productief worden gemaakt. OUH zou daarbij als proeftuin kunnen dienen voor onderwijsinnovatie ook in de samenwerking met partijen zoals De Bildung Academie, Tata Steel, Het Groene Brein, het Erasmus Centre for Entrepreneurship e.d. Daarbij gaat het niet alleen om de versterking van de onderwijskwaliteit van docenten van de OUH, maar ook vanuit de regionale scholen van VO is voor zo'n centrum belangstelling getoond.

- Verbinding academische reflectie en toepassingsgerichtheid. Een volgend element in het eigen gezicht van OUH zoals dat in samenspraak met de deelnemende instellingen is overeengekomen, betreft de poging om in het onderwijs het academisch reflexieve nadrukkelijker te verbinden met een toepassingsaccent. In elke cursus zal gekeken worden naar hoe de academische kennis direct of indirect iets kan opleveren voor de praktijk. Dat kan gestalte krijgen door studenten hun eigen ondernemingen op te laten zetten, de verschillende labs in de Koepel en samenwerking met regionale instellingen en bedrijven.

- Cohabitatie en multifunctionaliteit. Kenmerkend voor OUH is de cohabitatie met andere kennis- en cultuurinstellingen binnen het 'Open de Koepel'-project. Startups, het Innovatiecentrum, de Haarlemse musea, het filmhuis en (delen van) het conservatorium zijn niet alleen fysiek onderdeel van het grotere Koepelcomplex, maar vormen evenzovele inspiratiebronnen voor docenten en studenten van OUH. Bijkomend voordeel is het deelgebruik van elkaars voorzieningen, waardoor tevens de huisvestingskosten van OUH voor langere termijn kunnen worden gerelateerd. Het stedenbouwkundig motief voor het 'Open de Koepel'-project is Haarlem-Oost met het centrum van de stad te verbinden. Van

die beweging profiteren zowel ‘town’ als ‘gown’ en OUH krijgt daardoor een belangrijke plaats in de stad.

- Aansluiting bij regionaal bedrijfs- en verenigingsleven. De geuite wens om in de OUH aansluiting te vinden bij economie en bedrijfsleven sluit aan bij het ‘materialisatie’- of ‘doe’-accent dat in elke cursus van OUH een rol dient te spelen. De ervaring van de aan OUH gerelateerde Bildung Academie laat zien dat op die manier academische reflectie en maatschappelijke werkzaamheid beter op elkaar aansluiten. In de vormgeving van het cursusmateriaal dient dat verder te worden uitgewerkt.

- Studenten als assistent-docenten. In dit verband mag de mogelijke betrokkenheid van OUH-studenten bij het (ondersteunend) onderwijs in stad en regio niet onbenoemd blijven. Vanuit hun maatschappelijke betrokkenheid en burgerschapszin – wezenlijke elementen van de liberal arts en algemene OUH filosofie – mag van hen die inzet worden verwacht.

2) Diversiteit en een emancipatoir karakter

Overarching University Haarlem (OUH) is een samenwerkingsinstituut waarin diversiteit en sociale gelijkheid voorop staan. In dat licht is het de bedoeling dat de OUH werkt aan een reeks maatregelen die deze ‘emancipatoire’ principes handen en voeten geven, zonder dat daarbij mag worden ingeboet op de kwaliteit van het onderwijsproces.

- Hybride vorm van selectie. Omdat OUH met kleine groepen studenten werkt, zal er waarschijnlijk geselecteerd moeten worden. Bij de uitwerking van een selectieprocedure is het zaak voortdurend te monitoren hoe selectievorm doorwerkt in de gewenste gelijkheid en wordt er gezocht naar een vorm die de diversiteit maximaliseert.

- Verplichte cursussen Nederlands voor internationale studenten. Buitenlandse studenten worden verplicht om één of meer Nederlandse Taalcursussen te volgen, naast de cursussen English for academic purposes die ook voor Nederlandstalige studenten verplicht zijn. Om de inbedding van internationale studenten in de Haarlemse regio (bijvoorbeeld m.b.t. stagemogelijkheden) te versoepelen.

- Zomercursussen en pre-college-activiteiten. Tenslotte kan de nationale en internationale diversiteit van de OUH worden bevorderd door zomercursussen en pre-college programma’s aan te bieden die aankomende studenten in de gelegenheid stellen een indruk te krijgen van het type onderwijs dat op OUH wordt verzorgd en mogelijk ook om eventuele deficiënties te repareren.

3) Een toegespitste didactiek

- Kwaliteit via een steile leercurve. Een sterkere nadruk op diversiteit en emancipatie leidt niet automatisch tot dezelfde kwaliteit van het onderwijs. Daarvoor is op zijn minst een selectieproces nodig dat capaciteiten en motivatie meeweegt, een impliciet commitment-contract tussen student en instituut met bijvoorbeeld een ‘attendance’ regel en een systeem van ‘continuous assessment and feedback’. De kleinschalige college-context met zijn hechte en intensieve begeleidingsstructuur waarin iedereen elkaar kent en niemand in de gelegenheid is achter anderen weg te duiken en een toegesneden didactiek zijn de verdere factoren in het realiseren van steile leercurves.

- Kleinschalige en vertrouwenwekkende setting. Optimalisering van de (nationale en internationale) diversiteit landt door de gehanteerde vorm van selectie in een didactische setting waarin uiteenlopende opvattingen en achtergronden kunnen worden uitgesproken en herkend: een vertrouwenwekkende en kleinschalige context waarin bekendheid met en respect voor elkaar de norm is. Dat biedt een kader waarin studenten zich van hun eigen vanzelfsprekendheden gewaarworden en ze aan die van anderen kunnen toetsen.

- Activerende onderwijsvormen. Een kleinschalige didactische context maakt het mogelijk dat studenten van verschillende achtergronden (opleiding, sociaal, etnisch, cultureel) actief met elkaar en met de docent in de slag gaan; dat er veel ‘eigen werk’ in de vorm van ondernemingen, projecten, papers en mondelinge presentaties de revue moet passeren. Een stevige feedbackloop is dus essentieel, ook ‘blended learning’ en andere online componenten dragen hier aan bij.

- Bijzondere samenwerking. Om de hands-on consequenties van de academische studie te versterken valt ook te denken aan bijzondere samenwerkingsvormen met bijvoorbeeld de startups, de studenten en medewerkers van kunsthogescholen en conservatoria. Het brede programma biedt meer dan genoeg opties om in verschillende velden en disciplines verbindingen aan te gaan die deze praktische component van het academische onderwijs kunnen versterken.

- De lerende onderwijzer. OUH-studenten worden gestimuleerd om een rol te spelen in het onderwijs aan Vwo-leerlingen in de Haarlemse regio. Niet onderschat mag worden wat ‘onderwijzers’ van het onderwijzen leren. Het scherpt hun gevoel voor ordening, verwoording en presentatie van leerstof. Hierin ligt een mooie kans besloten om via het lesgeven en begeleiden van leerlingen, bij bijvoorbeeld hun profielwerkstuk, rolmodellen te creëren voor leerlingen op VO scholen door heel Haarlem en Kennemerland en zo ook regionale werving te vergemakkelijken.

- Herkenbare thema’s. Thema’s zoals gezondheid, de kansen en gevaren van digitalisering, een circulaire samenleving en nieuwe vormen van democratie, krijgen een plek in de programma’s binnen de OUH omdat ze op urgente maatschappelijke vraagstukken ingaan. Hoe zich dat precies verhoudt tot andere

onderdelen is een vraag die in het komende jaar bij de uitwerking van de curricula gestalte zal moeten krijgen.

Een gezamenlijk academisch instituut

- Van intentieovereenkomst naar inhoudelijke samenwerking. De academische verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het onderwijs aan OUH en de stilering langs de lijnen van de missies van de Global School for Entrepreneurship, Stichting Schoolvision, Academy for Global Challenges, De Bildung Academie en het Erasmus Centre for Entrepreneurship is in beginsel geregeld via de intentieovereenkomst (LOI) en deze academisch-inhoudelijke overeenstemming.